คู่มือการดำเนินงาน
โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ส. ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับ ๕ ส. ในภาคเอกชน

กิจกรรม ๕ ส. เป็นปัจจัยพื้นฐานการบริหารคุณภาพ ที่จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงาน ให้เกิดบรรยากาศที่น่าทำงาน เกิดความสะอาดเรียบร้อยในสำนักงาน ถูกสุขลักษณะ ทำให้พนักงานสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ สร้างทัศนคติที่ดีของพนักงานต่อหน่วยงาน

กิจกรรม ๕ ส. เป็นกลยุทธ์อีกวิธีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ เป็น กิจกรรมที่ทำแล้วเห็นผลเร็วและชัดเจน นอกจากนั้นกิจกรรม ๕ ส. จะเป็นพื้นฐานในการนำวิธีการบริหารใหม่ๆ เข้ามาใช้ในอนาคตต่อไป

กิจกรรม ๕ ส. เป็นแนวคิดการจัดระเบียบเรียบร้อยในที่ทำงานก่อให้เกิดสภาพการทำงานที่ดีปลอดภัย มีระเบียบเรียบร้อย นำไปสู่การเพิ่มผลผลิต

- **ส๑ : สะสาง** คือ การแยกของที่ต้องการ ออกจากของที่ไม่ต้องการและขจัดของที่ไม่ต้องการทิ้งไป
- **ส๒ : สะดวก** คือ การจัดวางสิ่งของต่างๆ ในที่ทำงานให้เป็นระเบียบเพื่อความสะดวก และ ปลอดภัย
- **ส๓ : สะอาด** คือ การทำความสะอาด เครื่องมือ อุปกรณ์ และสถานที่ทำงาน
- **ส๔ : สุขลักษณะ** คือ สภาพหมดจด สะอาดตา ถูกสุขลักษณะ และรักษาให้ดีตลอดไป
- **ส๕ : สร้างนิสัย** คือ การอบรม สร้างนิสัยในการปฏิบัติงานตามวินัย ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด

ประโยชน์จากการทำกิจกรรม ๕ ส.

๑. บุคคลจะทำงานได้รวดเร็วขึ้น
๒. เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ จะเกิดขึ้น บุคลากรจะรักหน่วยงานมากขึ้น
๓. บุคลากรจะมีระเบียบวินัยมากขึ้น
๔. บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบและคู่มือการปฏิบัติงานทำให้ความผิดพลาดและความเสี่ยงต่างๆ ลดลง
๕. บุคลากรจะมีจิตสำนึกของการปรับปรุง ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน
๖. เป็นการยืดอายุการใช้งานของเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ
๗. การไหลเวียนของวัสดุ และ work in process จะราบรื่นขึ้น
๘. พื้นที่ทำงานมีระเบียบ มีที่ว่าง สะอาดตา สามารถสังเกตสิ่งผิดปกติต่างๆ ได้ง่าย
๙. การใช้วัสดุคุ้มค่า ต้นทุนต่ำลง

การประยุกต์แนวทาง ๕ ส. สู่วัด[๑]

● **กำหนดพื้นที่เป้าหมาย** พื้นที่ของวัดแบ่งออกเป็น ๓ พื้นที่ ได้แก่

๑. เขตพุทธาวาส

๒. เขตสังฆาวาส

๓. เขตสาธารณสงเคราะห์

การกำหนดพื้นที่เป้าหมายก่อนการลงมือปฏิบัตินั้น เป็นการจัดลำดับความสำคัญ ว่าพื้นที่ไหนควรทำก่อน-หลัง หลักในการพิจารณา คือ

๑. กำหนดพื้นที่ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยพิจารณาจาก ๓ พื้นที่ดังกล่าวข้างต้น

๒. กำหนดหน้าที่ของพื้นที่นั้นว่า พื้นที่นั้นมีไว้ทำอะไร หรือพื้นที่นั้นทำหน้าที่อะไร

๓. จัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณา

• **พื้นที่ A** เป็นพื้นที่ที่ต้องลงมือทำโดยด่วน เนื่องจาก

- มีความสกปรกมาก
- มีประชาชนใช้พื้นที่นั่นเป็นจำนวนมากในการทำศาสนกิจ
- เป็นพื้นที่สร้างภาพลักษณ์ให้กับวัด หรืออนุรักษ์ถาวรวัตถุอย่างเร่ง ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

• **พื้นที่ B** พื้นที่ที่มีความสำคัญระดับปานกลาง

- เป็นพื้นที่ที่ความสำคัญ แต่ยังไม่ต้องเร่งด่วน
- พื้นที่ A เสร็จแล้ว สามารถทำต่อพื้นที่ B ก่อนแล้วค่อยพิจารณาพื้นที่ C

• **พื้นที่ C** เป็นพื้นที่ที่รอคอยได้ ทำ A กับ B ก่อน แล้วค่อยพิจารณาพื้นที่ C

● **การลงมือปฏิบัติตามแนวทางของ ๕ส ที่นำมาใช้แก่วัด** มีดังต่อไปนี้

สะสาง

• การแยกของจำเป็น และไม่จำเป็นออกจากกัน โดยใช้เทคนิคป้ายแดง หรือ Red Tag

• Red Tag ใช้ติดกับของที่ไม่จำเป็น หรือยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจำเป็นหรือไม่จำเป็น

• ของที่ไม่จำเป็น สามารถดำเนินการได้โดยการทิ้ง โดยคำนึงถึงขยะมีพิษ มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ขายบริจาคหรือถ้ายังรอตัดสินใจให้ไปกองเก็บที่จุดพักของที่ไม่มีความจำเป็น (Holding Area)

• ของที่จำเป็นแบ่งออกเป็น ของที่ใช้ได้กับของที่ยังไม่ใช้และของที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ ของที่จำเป็นจึงต้องมีการพิจารณาความถี่ในการใช้ เช่น

- ใช้ทุกวัน
- ใช้สัปดาห์ละครั้ง
- เดือนละครั้ง
- ๓ เดือนครั้ง
- ๖ เดือนครั้ง

[๑] ที่มา : อนุวรรตน์ ศิลาเรืองอำไพ และคณะ. (๒๕๕๖). คู่มือวัดสร้างสุข (๕ส ภาคประชาชน).กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

• ในเรื่องสะสาง จะมีปัจจัยอะไรเป็นตัวบอกว่าจำเป็น หรือไม่จำเป็น ในขั้นตอนนี้จะใช้หลักของการ Organizing เมื่อไหร่ถ้าพูดถึง Organizing ต้องนำคน งาน สภาพแวดล้อม กฎหมาย ความสำคัญในแง่ของประวัติศาสตร์มาพิจารณาถึงจะร่า อะไรจำเป็น ไม่จำเป็น

สะดวก

• ใช้หลักของความถี่การใช้สิ่งของ ของที่ใช้บ่อยๆ ต้องวางไว้ใกล้ผู้ใช้

• หลักการเคลื่อนไหวของคน

• หลักความสูญเปล่า (Waste) ในการทำงาน โดยเฉพาะในเรื่องการเคลื่อนย้าย การรอคอย กระบวนการ หรือขั้นตอนการทำงานที่มากเกินไป

• ใช้เครื่องมือ Visual Control และการป้องกันความผิดพลาด (POKAYOKE) มาร่วมในการจัดทำ ส สะดวก

• ใช้หลักของ ๓ กำหนด คือ กำหนดพื้นที่ กำหนดสิ่งของ กำหนดปริมาณ Min – Max

• กำหนดตำแหน่ง และทิศทางที่ถูกต้อง ให้คน อุปกรณ์ สิ่งของในสถานที่ สะดวกต่อการทำงานและเคลื่อนไหว

ข้อสำคัญ ของ ส สะดวก ต้องมีการพิจารณาทั้งความสะดวกในขณะทำงาน และความสะดวกนอกเวลาทำงาน

ความสะดวกในขณะทำงาน ต้องมีการพิจารณาในเรื่องงานที่ทำ คนที่ทำงานนั้น อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ และสถานที่หรือสิ่งแวดล้อม ความสะดวกให้คำนึงถึงความสวยงาม ความมีศิลปะ และความปลอดภัยด้วย

สะอาด

• กำหนดรายการสิ่งของที่ต้องทำความสะอาด กำหนดจุดบริเวณที่ต้องทำความสะอาด และขนาดของความสะอาดที่ต้องกำหนด

• กำหนดขั้นตอนวิธีการทำความสะอาด

• กำหนดอุปกรณ์สิ่งของ ที่ต้องใช้ในการทำความสะอาด

• ในขณะที่ทำความสะอาด ต้องมีการตรวจสอบด้วยเพื่อค้นหาสภาพความผิดปกติ

• ค้นหาสภาพที่ทำให้สกปรก เพราะถ้าสามารถหาเหตุของความสกปรกได้ ก็ทำให้หยุด หรือบรรเทาเบาบางในความสกปรกนั้น เพื่อลดเวลาในการทำความสะอาด

สร้างมาตรฐาน

• การจัดทำมาตรฐานต้องให้ครบปัจจัย **๕W๑H**

WHO-ใคร

WHAT-ทำอะไร

WHERE-ที่ไหน

WHEN-เมื่อไหร่

Why-อย่างไร

HOWMANY-จำนวนเท่าไหร่

• มาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ ๕ส

• มาตรฐานพื้นที่

• มาตรฐานการทำความสะอาด

• มาตรฐานการจัดเก็บอุปกรณ์ สิ่งของ ที่เป็นไปตามหลักการของ ส สะดวก

• มีการทบทวน ปรับปรุงมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

สร้างวินัย

• อบรมให้ความรู้เกิดการปฏิบัติงานตามมาตรฐานนั้นๆ แก่ผู้เกี่ยวข้อง
• ติดตามประเมินผล ทั้งในผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม และในเชิงพฤติกรรม
• สร้างบรรยากาศวิธีการจูงใจเพื่อให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
• สร้างความยั่งยืนให้กับระบบ ๕ส

การจัดกิจกรรม ๕ ส. ภายในวัดตามโครงการฯ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนรอบวัดจัดกิจกรรม ๕ส ภายในวัดและบริเวณโดยรอบ โดยอาจดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

● การเตรียมการ

๑. ประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยอาจจัดตั้งทีมงานที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อน คณะกรรมการหรือคณะทำงานตามที่เห็นสมควร จะแบ่งเป็นกลุ่มงานย่อยรับผิดชอบแล้วแต่ความเหมาะสม

๒. การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของวัด

๓. ซักซ้อมทำความเข้าใจเรื่อง ๕ส และมาตรฐานการปฏิบัติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ก่อนลงมือ Kick off

๔. เมื่อระบบพร้อม คนพร้อม อุปกรณ์ที่จำเป็นที่จำเป็นพร้อม ให้ประกาศทำ Kick off เพื่อลงมือปฏิบัติ

๕. พร้อมกันทำสะอาดครั้งใหญ่เป็นครั้งแรกเรียก Big Cleaning Day ที่เหลือก็เป็นการดำเนินการต่อยอด และทำการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง

● จัดกิจกรรมวันทำความสะอาดใหญ่ (Big Cleaning Day)

เพื่อกำจัดส่วนที่เกิน เติมส่วนที่ขาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยเน้นจุดสำคัญภายในวัด ดังนี้

๑. ป้ายต่างๆ เนื่องจากป้าย เป็นประเด็นสำคัญแรกที่จะบอกสารสนเทศ กับผู้พบเห็น โดยเฉพาะป้ายวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น

๑.๑ ป้ายชื่อ ทางเข้าวัด จุดประทับใจแรกที่สร้างจิตศรัทธาแก่ผู้เข้าวัด

๑.๒ ป้ายบอกประวัติของสถานที่สำคัญ ความเป็นมาของวัด

๑.๓ ป้ายบอกตำแหน่งของที่ตั้งของสำนักงาน ทำให้ผู้ไปวัดไม่เสียเวลาถามทาง

๑.๔ ป้ายคำเตือน ที่เกิดจากการเบียดเบียนวัด โดยวัดไม่มีทางเลือกในการป้องกัน นอกจากการทำป้ายเตือนให้รู้ผิดชอบ ชั่ว ดี

๑.๕ ป้ายบอกชื่อต้นไม้ สรรพคุณทางสมุนไพร เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้แก่ประชาชนที่เข้าวัด

๑.๖ ป้ายภาพห้ามกระทำกริยาที่ไม่แสดงการเคารพต่อสถานที่

๑.๗ ป้ายแสดงทิศทาง

๑.๘ แผนผังวัด สามารถจัดทำสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น

(๑) แผนผังในลักษณะรูปภาพ ที่จัดทำไว้ที่จุดที่สามารถมองเห็นได้ง่าย

(๒) แผนผังในลักษณะ QR Code ที่สามารถใช้อุปกรณ์ Smart Phone เพื่อ Scan QR Code แสดงแผนที่ตามตำแหน่ง GPS ได้ ซึ่งสะดวกในการนำทางด้วย Program Application ประเภท Navigator หรือ Google Map ได้

(๓) การแสดงแผนที่จะใช้ Icon รูปแสดงเพื่อประโยชน์กับนักท่องเที่ยวและง่ายในการทำความเข้าใจ

(๔) ภาพแบบ ๒ มิติ ส่วนใหญ่ใช้สัญลักษณ์และหมายเลขกำหนดตำแหน่ง

กรณีที่วัดเป็นแหล่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การจัดทำป้ายเป็น ๒ ภาษา จะเป็นการอำนวยความสะดวกกับชาวต่างประเทศที่มาเยี่ยมทัศนาจร

การกำหนดป้าย หรือ แผ่นกระดานที่บันทึกประวัติศาสตร์ สามารถเป็นสิ่งตกแต่งความสวยงาม และเป็นส่วนประกอบของศิลปะได้

๒. ถนนทางเข้าและถนนภายในวัด ถนนทางเข้าวัดเป็นจุดที่สองที่จะสร้างศรัทธา ความคิดที่เป็นกุศลแก่ผู้มาเยือนและเป็นหน้าตาบ่งบอกถึงการจัดการที่ดี ทางเข้าวัดควรจะได้รับการดูแลเป็นถนนที่ราบเรียบ ไม่เป็นหลุมเป็นบ่อบางแห่งจะปรับแห่งปลูกต้นไม้เป็นระเบียบ ที่สำคัญคือ ต้องสะอาด ไม่มีขยะ

๓. ลานวัด หลังจากที่ได้ผ่านซุ้มประตูถนนเข้าสู่วัด ลานวัดเป็นจุดต่อไปที่สร้างอารมณ์ร่มรื่นสร้างความเป็นสัปปายะและเป็นจุดจอดรถ จุดพักผ่อนหรือเป็นจุดปฏิบัติธรรม เจริญวิปัสสนากรรมฐานได้ บริเวณลานวัดที่ขาดการดูแล ญาติโยมก็ลำบากใจ และเป็นเหตุให้เกิดคิดที่เป็นอกุศลได้ บางแห่งก็เป็นหลุมเป็นบ่อดูแล้วไม่สวยงามสะอาดตา เสียพื้นที่การใช้ประโยชน์

๔. พระพุทธรูปและรูปเคารพพระพุทธรูป แทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ชาวพุทธเคารพนับถืออย่างยิ่ง เป็นจุดสำรวมจิตใจในการเข้าถึงธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสสั่งสอนไว้ ดังนั้น การที่เห็นพระพุทธรูปวางในที่ไม่เหมาะสมจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความเศร้าหมองจิตใจ เป็นอารมณ์อกุศลที่เกิดขึ้น หากเห็นว่าพระพุทธรูปชำรุด ก็ควรจะจัดการรวบรวมไว้ที่ฐานพระพุทธรูป ไม่ควรปล่อยทิ้งตามยถากรรม เหมือนกองขยะ ทำให้เกิดสังเวชแก่ผู้พบเห็น หรืออาจจะขอขมาแล้วขุดหลุมฝังในที่เหมาะสม

๕. ศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์ เป็นสถานที่ญาติโยมใช้ประโยชน์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม เป็นจุดที่เกิดการเรียนรู้ ๕ส ได้ดี หากสามารถเป็นตัวอย่างให้ญาติโยมถือเป็นตัวอย่างนำนิสัยติดไปใช้ที่บ้าน

๖. ใต้ถุนอาคาร เป็นจุดซ่อนเร้นที่ขาดการจัดการส่วนใหญ่จะมีกองขยะเศษไม้ เศษวัสดุ น้ำขัง สิ่งที่ตามมาคือ ความไม่ถูกสุขลักษณะในวัด มียุง สัตว์ร้าย สัตว์มีพิษ หนู แมลง เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดพาหะนำโรค สิ่งสำคัญจะไม่งามตาแก่ผู้พบเห็น และก่อให้เกิดความคิดอกุศลต่อทางวัดได้

๗. การกำจัดขยะในทางระบายน้ำ การที่จะให้สิ่งแวดล้อมในวัดดีจุดสำคัญ คือ การกำจัดขยะในทางระบายน้ำ จะได้ไม่มีเศษวัสดุ ขยะ ขวางทางน้ำ ให้ตื้นเขิน และถ้าจัดการได้ดีจะทำเป็นเขตอภัยทานแก่สัตว์น้ำได้ด้วย

๘. สัตว์เลี้ยงในวัด เป็นกรณีพิพาทสำคัญประเด็นหนึ่งระหว่างวัดและชุมชน ชาวบ้านพอมีสัตว์เลี้ยงที่ไม่ต้องการไม่ว่าจะเป็นสุนัข แมวหรือสัตว์อื่นๆ เช่น ลิง หมู ก็จะไปปล่อยที่วัดให้เป็นภาระของพระภิกษุสงฆ์ และทางวัดก็ไม่มีระบบบริหารจัดการ สัตว์บางตัวก็ขาดการดูแลเป็นขี้เรื้อนทนทรมานอย่างยิ่งหรือไม่ก็ต้องกักขังเป็นการก่อเวรให้เกิดขึ้น

วัดเป็นสถานที่กำจัดกิเลสตัณหาที่เกิดขึ้นกับจิตใจของมนุษย์ การดูแลสัตว์เลี้ยงนั้นไม่ใช่กิจของสงฆ์ ถ้าการเกิดประโยชน์การบรรลุธรรมหรือเข้าถึงธรรมของฆราวาส กับการเกิดประโยชน์ในการบรรลุธรรมของพระสงฆ์ การถึงธรรมของฆราวาส กับการอนุเคราะห์สัตว์ประโยชน์การบรรลุธรรมหรือเข้าถึงธรรมจะเป็นสำคัญกว่า องค์กรที่ทำหน้าที่ดูแลสัตว์มีจำนวนมาก ดังนั้น การร่วมมือระหว่างชุมชนเรื่องสัตว์เลี้ยงคงต้องทำความเข้าใจและมีระบบการจัดการดูแล การทำหมัน การรักษาขี้เรื้อน การจัดให้เป็นระเบียบเพราะญาติโยมที่วัดฟังธรรมจะไม่กล้ามาเพราะกลัวโดนสัตว์ทำร้าย หรือทำความเดือดร้อน เช่น รองเท้าโดนกัด คาบหายหาไม่เจอ เสียงดัง เกิดการกัดกัน เป็นต้น

๙. วัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆ ของใช้ในวัด เช่น ถ้วย ชาม โถข้าว ช้อนส้อม มีจำนวนมากเพื่อรองรับการจัดงานวัด งานของญาติโยม การจัดเก็บหากไม่มีระบบจะเป็นปัญหาว่า **ของมีอะไร มีอยู่เท่าใด เก็บอยู่ตรงไหน** จะทำให้ใช้เวลาในการค้นหา หยิบ คืน ช้ามาก ตามหลัก ๕ส ต้องหาได้ภายใน ๓๐ นาที และที่สำคัญจะใช้พื้นที่ในการเก็บน้อย เป็นระเบียบ หายก็รู้ ดูงามตา การเก็บที่ไม่ระบบเหมาะสม จะทำให้ญาติโยมรู้สึกว่า ข้าวของที่ได้บริจาคให้วัดนั้น ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ เช่น การนำตู้เก็บพระไตรปิฎกไปเป็นที่วางถ้วยชาม การกองบาตรที่ใช้ไม่ได้ขึ้นสนิมไว้ใต้ต้นไม้ โถข้าวทำเป็นที่ใส่อาหารสัตว์ เป็นต้น ซึ่งมิบังควร ควรจะกำจัด ขายทิ้ง พระพุทธรูปหักเสียก็ควรจะขอขมาอธิฐานขุดหลุมฝังดินไม่เป็นที่อุจาดสายตาแก่ผู้พบเห็น

๑๐. อาคารเสนาสนะ ที่ไม่ได้ใช้งาน วัดบางแห่งอาคารเสนาสนะที่ไม่ได้ใช้งานมีจำนวนมาก บ้างก็เป็นอาคารชั่วคราวพอใช้เสร็จก็ไม่ได้รื้อถอน หรืออาคารโบสถ์ที่สร้างไม่เสร็จ ทิ้งร้างไว้ อาจเพราะขาดปัจจัยหรือขาดผู้รับผิดชอบ บางแห่งเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์แต่ต้องได้รับการบูรณะที่ถูกหลักวิธี บางจุดได้ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากร ซึ่งต้องมีการประสานงานกับหน่วยวิชาการในการบูรณะที่ไม่ทำลายคุณค่าความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ แต่ไม่ใช่ปล่อยปละละเลยให้ทรุดโทรม พัง เสียหาย บางแห่งทรุดโทรม จนผู้ใช้งานอาจเกิดอันตราย อุบัติเหตุได้โดยเฉพาะกุฏิพระสงฆ์ ซึ่งควรมีการบูรณะให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

๑๑. ถังขยะทั่วไป การทิ้งขยะเป็นส่วนสำคัญของต้นเหตุที่ทำให้เกิดความสกปรกภายในวัด เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยควรให้มีถังขยะที่มีความเหมาะสมกลมกลืนกับสถานที่และวางไว้ในที่เหมาะสม เช่น

๑๑.๑ ทำเป็นตอไม้เทียม เป็นอุปกรณ์ตกแต่ง ฯลฯ

๑๑.๒ ทำเป็นถังขยะแยกประเภทเป็นรูปช่องประเภทของขยะ เช่น เป็นวงรี สี่เหลี่ยมผืนผ้า วงกลม และมีรูปกำกับ จะทำให้ลดการผิดพลาดจากการที่ทิ้งขยะผิดประเภท

๑๑.๓ ถังขยะแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

๑๒. ถังขยะเปียก ให้จัดทำถึงขยะเปียก เพื่อกำจัดขยะเปียกแยกต่างหากจากขยะทั่วไป ตามรูปแบบและวิธีท้ายเอกสารนี้

๑๓. สุขา ห้องน้ำเป็นจุดสำคัญยิ่ง ทั้งพระสงฆ์เอง ญาติโยมที่มาวัด ถ้าห้องน้ำสกปรกไม่มีน้ำไม่มีไฟประตูเสียสภาพเหล่านี้จะทำให้เสียสุขภาพ และเป็นเหตุให้ญาติโยมไม่มาวัดฟังธรรม บางแห่งสถานที่ดีหมด แต่สุขาไม่สะอาด โดยเฉพาะกลิ่นเหม็น ปกติคนไทยจะเป็นโรคติดสุขา ถ้าโถส้วมไม่เหมือนที่บ้านจะถ่ายไม่ออก ยิ่งสุขาตามวัดไม่ถูกสุขลักษณะแล้วยิ่งเป็นเหตุผลที่ไม่เข้าวัด แล้วพระสงฆ์ที่ต้องอยู่วัด จะมีสุขภาพที่ดีได้อย่างไร

๑๔. ที่วางร่ม ให้เป็นระเบียบและทำให้ใช้เนื้อที่ในการจัดเก็บน้อยและสามารถหยิบได้อย่างสะดวก

๑๕. ที่วางรองเท้า ทำให้รองเท้าผู้ที่มาสักการบูชา จัดวางรองเท้าให้เป็นระเบียบ เป็นการฝึกจิตใจให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๑๖. จุดสำคัญอื่นๆ ตามความเหมาะสม

● ดำเนินกิจกรรม ๕ส ต่อเนื่อง โดยอาจดำเนินการ ดังนี้

๑ แบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบเพื่อให้มีผู้รับผิดชอบในการนำการทำกิจกรรม โดยทุกพื้นที่จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการในการจัดทำ ๕ส เช่น ส๒ สะดวก และ ส๓ ทำความสะอาดให้ทำทุกวัน ในส่วนของ ส๑ สะสาง อาจทำทุกวันพระ หรือ เดือนละ ๑ ครั้ง ฯลฯ

๒ หัวข้อต่างๆ ที่ควรมีอยู่ในการดำเนินกิจกรรม ๕ส คือ

๒.๑ รายละเอียดกิจกรรม เป็นการกำหนดกิจกรรมในเรื่อง ๕ส ของพื้นที่ว่ามีอะไรบ้างตามขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ๕ส

๒.๒ ระยะเวลาดำเนินการ จะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าช่วงใดจะทำอะไร ใช้เวลาเท่าไรในการดำเนินงาน

๒.๓ ผู้รับผิดชอบในแต่ละหัวข้อ

๒.๔ มีการประชุมของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

๒.๕ จัดให้มีการประเมินความคืบหน้าของการดำเนินกิจกรรม

● การเผยแพร่กิจกรรม

ให้นำภาพกิจกรรม การดำเนินงานตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ส. ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ใน Facebook กลุ่มชื่อ “1 ท้องถิ่น 1 ศาสนสถาน ประชา รัฐ สร้างสุข”

ที่ มท ๐๘๑๖.๓/ว **๒๒๐๖**

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑

เรื่อง โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ส ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. บันทึกข้อตกลง (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือดำเนินโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบรายงานการสมัครเข้าร่วมโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ร่วมกับมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ส ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เมื่อวันพุธที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ณ หอประชุมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นไปตามแผนแม่บทปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านสาธารณูปการที่กำหนดให้ดำเนินโครงการวัดสร้างสุขด้วยหลัก ๕ส และมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ มติที่ ๓๔/๒๕๖๑ เรื่อง ขอความเห็นชอบการดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข โดยมหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินโครงการฯ มีสาระสำคัญในการทำชุมชนให้เข้มแข็ง โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนด้วยแนวทาง ๕ส ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการทำชุมชนให้เข้มแข็ง และวัดพร้อมเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างยั่งยืน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้ว โครงการดังกล่าวเป็นการจรรโลงและดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัท ๔ ทั้งฝ่ายพุทธจักรและฝ่ายอาณาจักรต้องคอยเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ประกอบกับการนับถือศาสนา คำสอนของศาสนาและพิธีกรรมทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม มาตรา ๕๐ (๘), มาตรา ๕๓ (๑) และมาตรา ๕๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๖๗ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และมาตรา ๖๒ (๑๓) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงขอให้จังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้ความร่วมมือกับมหาเถรสมาคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการดำเนินการโครงการดังกล่าว

๒. ให้ขอคำปรึกษาหารือจากเจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะตำบล หรือ เจ้าอาวาสวัด แล้วแต่กรณี เพื่อคัดเลือกวัดที่เหมาะสมเข้าร่วมโครงการฯ โดย ๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มี ๑ วัด เข้าร่วมโครงการฯ เว้นแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่มีวัดอยู่ในพื้นที่ ให้พิจารณาดำเนินการตามข้อ ๗

/ ๓. ให้องค์กร ...

๓. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสมัครเข้าร่วมโครงการให้แก่วัดที่ได้รับการคัดเลือก โดยดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ผ่านช่องทาง www.happytemple.in.th หัวข้อ “สมัครเข้าร่วมโครงการ”

๔. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานผลการดำเนินการตามแบบรายงานที่กำหนด (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒) ให้จังหวัดเพื่อรวบรวมรายงานส่งให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภายในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยสำเนาแจ้งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จำนวน ๑ ชุด

๕. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมตามแนวทางของโครงการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนตามหลัก “บวร” และมอบหมายเจ้าหน้าที่นำภาพกิจกรรมการดำเนินงานตามโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ใน Facebook กลุ่มชื่อ “1 ท้องถิ่น 1 ศาสนสถาน ประชา รัฐ สร้างสุข”

๖. การจรรโลงและดำรงไว้ซึ่งพุทธศาสนาตามโครงการดังกล่าวนี้ เป็นกุศลอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนิกชน ขอให้ผู้บริหารท้องถิ่น พนักงานหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นเอาใจใส่เป็นธุระจากจิตกุศลที่แท้จริง เนื่องจากผู้อยู่นอกหน้าที่มิได้มีโอกาสสร้างกุศลนี้เหมือนเช่นผู้มีหน้าที่

๗. สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอื่นสามารถคัดเลือกศาสนสถานของศาสนานั้นดำเนินการตามโครงการฯ โดยอนุโลมให้สอดคล้องกับหลักของศาสนานั้นๆ โดยไม่ต้องสมัครเข้าร่วมโครงการ แต่ให้รายงานตามข้อ ๔ ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ)
อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น
กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาท้องถิ่น
โทร. ๐-๒๒๔๑-๙๐๐๐ ต่อ ๕๓๑๒
โทรสาร. ๐-๒๒๔๑-๙๐๒๑-๓ ต่อ ๒๑๘
ผู้ประสานงาน
นางสาวกรรณิกา เทศารินทร์ โทร. ๐๘๙ -๖๔๖ -๒๙๘๒

ถัง
ระดับผิวดิน
๑ ส่วน
๑ ส่วน
๑ ส่วน
๒ ส่วน
๓๐ ซ.ม.
ระดับก้นหลุม
ดิน
การ บริหารจัดการขยะ
ท้องถิ่นไทยใส่ใจสิ่งแวดล้อม
ร่วมใจ ขจัด-จัดเก็บขยะ
LOCAL ADMINISTRATION VOLUNTEER TO SAVE THE PLANET
Change For Good
เปลี่ยนเพื่อโลกที่ดีกว่า
การจัดการขยะอินทรีย์และขยะเปียกในครัวเรือน
3Rs
Reduce ใช้น้อย
Reuse ใช้ซ้ำ
Recycle ผลิตนำกลับมาใช้ใหม่
แบบ ๑
แบบ ๒
๑. เตรียมภาชนะเหลือใช้ที่มีฝาปิด
๒. ตัดที่ก้นภาชนะ แล้วฝังดินที่ความลึก 2 ใน 3 ของภาชนะ
๓. นำเศษอาหาร/ใบไม้ เทใส่ถัง แล้วปิดฝา
๔. จุลินทรีย์/ไส้เดือนในดิน จะย่อยเศษอาหารในดิน
๕. เมื่อปริมาณเศษอาหารสูงเท่าระดับพื้นดิน ให้นำดินมากลบ แล้วย้ายถังไปทำที่จุดอื่นต่อไป
๑. เตรียมท่อซีเมนต์ที่เหลือใช้ หรือทำคอกไม้ล้อมรอบต้นไม้ เพื่อรองรับขยะอินทรีย์
๒. รองท่อซีเมนต์ด้วยอิฐ เพื่อยกฐานท่อให้มีช่องว่าง แล้วเติมดิน/ใบไม้ ที่ฐานซีเมนต์
๓. นำขยะอินทรีย์/ขยะเปียก เศษอาหาร/ใบไม้ เทใส่ในจุดที่เตรียมไว้ตามข้อ ๑
๔. นำเศษใบไม้แห้งมาโรยปิด เพื่อกันกลิ่นเหม็นและแมลง หรือเติมน้ำยา EM เมื่อมีกลิ่น
๕. หลีกกลับหรือพลิกขยะเป็นประจำ เพื่อเพิ่มอากาศให้จุลินทรีย์ เพื่อย่อยสลาย เมื่อถึงเวลาหนึ่ง ก็จะได้ปุ๋ยเหมาะแก่การปลูกพืช
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
www.dla.go.th
สมาคมแม่บ้านมหาดไทย
www.dokkaew.moi.go.th

ตัวอย่างป้ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข : พัฒนาวัดตามแนวทาง ๕ส. ที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

(ขนาด ๑.๒ x ๓ เมตร)

ผู้ประสานงาน

นายมนัส สุวรรณรินทร์	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการจัดการศึกษาท้องถิ่น
นายสุพจน์ จิตร์เพ็ชร์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาท้องถิ่น
นางสาวภาวิดา ทรงไชยธราเวช	หัวหน้าฝ่ายพัฒนามาตรฐานและการประเมินผล
นางสาวกรรณิกา เทศารินทร์	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ